

2003:6

Fåglar och fågeldöd I Blekinges skärgård 2003

Rapport, år och nr: 2003:6
Rapportnamn: Fåglar och fågeldöd i Blekinge skärgård 2003
Utgåva: Första utgåvan
Utgivare: Länsstyrelsen Blekinge län, 371 86 Karlskrona
Hemsida: www.k.lst.se (kan hämtas via hemsidan)
Dnr: 511-2682-02
Författare/Kontaktperson: Ulf Lundgren, Länsstyrelsen i Blekinge län
Inventerare: Le Carlsson & Johan Wolgast
Foto/Omslag: Ulf Lundgren. Döende havstrut
Layout: Håkan Karlsson
ISSN: 1651-8527
Upplaga: Endast nätupplaga

© Länsstyrelsen Blekinge län

Förord

Länsstyrelsens föreskrifter med förbud till skydd för djurlivet i Blekinge läns skärgård har med smärre ändringar gällt sedan 1985. Redan då slog länsstyrelsen fast att man ”finner det nödvändigt att ett fortlöpande studium av fågellivets utveckling i skärgården sker för att länsstyrelsen skall kunna ta ställning till fågelskyddets omfattning i tid och rum”. Uppföljning har hittills endast skett stickprovsvis, bland annat genom tillsynsmännens årliga rapportering. Till grund för de justeringar i fågelskyddsområdena som gjordes 1985 låg en inventering från 1979.

Anledningarna till en ny inventering av fåglarna i skärgården var dock flera. Länsstyrelsen föreslog 1999 i den regionala miljö- och hushållningsplanen för Blekinge skärgård, som en av flera punkter, att översyn av fågelskyddet bör göras efter en heltäckande inventering av häckfågelfaunan.

Vidare har regeringen beslutat om bildande av 15 särskilda skyddsområden i Blekinges skärgård (s.k. SPA-områden = områden som omfattas av EU:s fågeldirektiv).
<http://europa.eu.int/comm/environment/nature/spa/sv.pdf>

Inom dessa områden har staten ett särskilt ansvar för att arternas bevarandestatus kontrolleras. Regeringen har dessutom beslutat att betydande delar av Blekinge skärgård skall ingå i områden som utpekats som särskilt värdefulla våtmarker enligt våtmarks-konventionen. http://www.ramsar.org%20/profiles_sweden.htm. Även om skälen för detta i första hand är områdenas betydelse som övervintringsområde samt rast- och födosöksområde för flyttande fåglar så är häckfågelfaunan intressant även i detta sammanhang.

Sedan år 2000 har en omfattande fågeldöd noterats i Blekinges skärgård. Även mot denna bakgrund har det känts angeläget att dokumentera eventuella förändringar i fågelbestånden. <http://www.sva.se/dokument/stdmall.html?id=357>

Naturvårdsverket har anslagit 250 000 kronor för projektet.

Ulf Lundgren

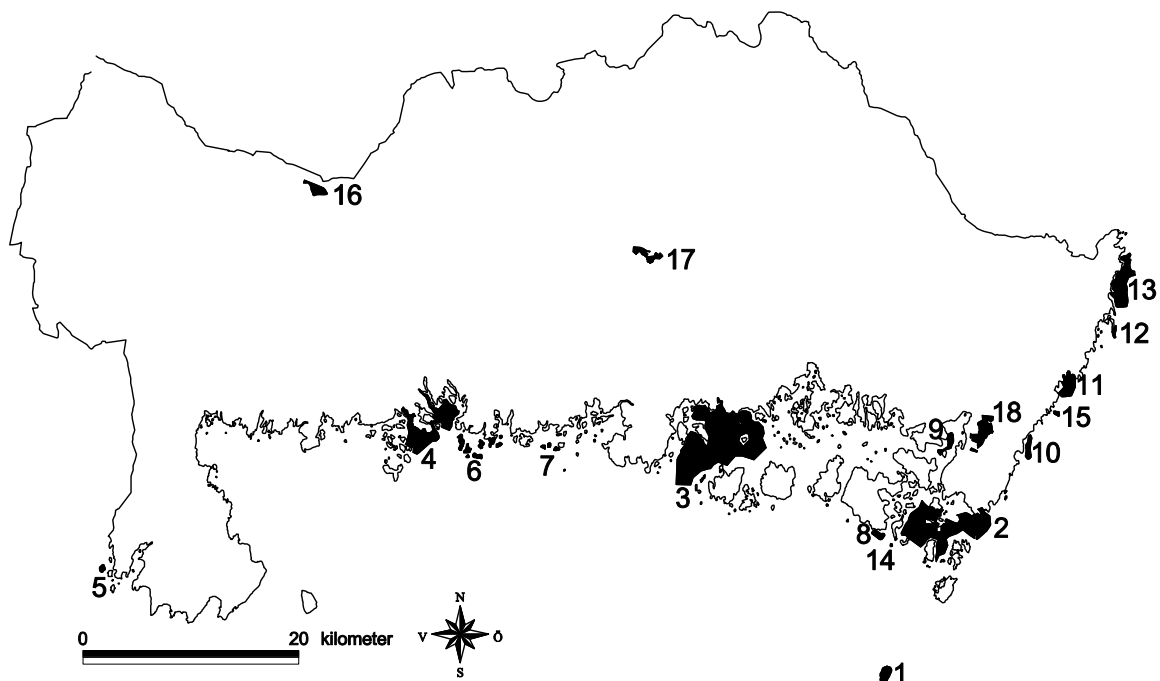
Innehåll

Sammanfattning.....	5
Inledning.....	6
Syfte.....	6
Inventeringsområde.....	6
Metodik.....	7
Resultat.....	7
Bilagor.....	8
Tidigare rapporter i serien (ISSN 1651-8527).....	12

Sammanfattning

Av sammanställningen i tabell 2 framgår att det sedan 1979 har skett flera påtagliga förändringar i Blekinges fågelfauna. En markant ökning har skett av främst storskarv. Även grågås har ökat även om detta inte framkommer av denna inventering eftersom gässen häckar så tidigt att de inte tillfredsställande täcks in av den nu gjorda inventeringen. Påtaglig minskning har skett av vigg, rödbena, roskarl, skrattnås, fiskmås, silltrut och samtliga tärnor. Inventeringen ger, som väntat, inget svar på varför dessa arter har minskat. Nyetablering har i sen tid skett av vitkändad gås, även om den ännu inte har fått den spridning som arten har fått i andra landskap längs Östersjöns kust. Även snatteranden tycks vara i början av en etablering av en fast stam i Blekinge.

Den omfattande dödligheten av främst vitfåglar som först rapporterades år 2000 har fortsatt även under 2003. Totalt under året har inräknats närmare 2500 döda eller döende fåglar av 24 olika arter. Av dessa är närmare 80 % gråtrutar. Siffrorna avspeglar till stor del de olika arternas numerär i skärgården. Dödligheten i de största vitfågelkolonierna under 2003 varierade mellan 2,5 och 21,7 %, tabell 4. Störst var dödligheten i den mellersta och västra delen av Blekinges skärgård. Prover från sjuka och döda fåglar har skickats till statens veterinärmedicinska anstalt för analys.

Karta. SPA-områden i Blekinge län (= särskilda skyddsområden enligt fågeldirektivet)

1. Utklippan	7. Björkeskärven	13. Kristianopels skärgård
2. Torhamn-Hästholmen	8. Ronnekläppen	14. Danaflöt
3. Tromtö-Almö	9. Björnön-Varö	15. Tärningsöarna
4. Tjärö-Bockön-Eriksberg	10. Gräsör m.fl. öar	16. Loberget
5. Vällholmen	11. Abramsäng	17. Storemosse
6. Bräkne-Hoby skärgård	12. Majö	18. Färskesjön

Inledning

Länsstyrelsen har under 2003 låtit genomföra en fågelinventering i Blekinges skärgård. Uppdraget lämnades till Le Carlsson, Ronneby och Johan Wolgast, Karlshamn.

Syfte

Inventeringen syfte var att:

1. utvärdera nuvarande fågelskyddsområden och få underlag för eventuellt beslut om förändringar av skyddsområdena.
2. ge en bild av förekommande arters aktuella status och jämföra detta med resultatet från en inventering som gjordes 1979.
3. lägga grunden för uppföljning av bevarandestatus för de häckande arter som omfattas av fågeldirektivet, inom i första hand de 15 aktuella SPA-områdena.
4. dokumentera häckfågelfaunan inom länets Ramsar-områden.
5. Få en bild av fågeldödligheten inom olika delar av skärgården.

Inventeringsområde

Inventeringen omfattade öar i Blekinges skärgård från länsgränsen mot Skåne vid Valje till gränsen mot Kalmar län vid Bröms. Inom detta område inventerades samtliga fågelskyddsområden (ca 70 st), varav många också ingår i SPA-områden, naturreservat och/eller Ramsarområden. I övrigt inventerades ett urval av öar som kan utgöra viktiga häckningsområden och presumtiva nya fågelskyddsområden.

Fågelinventering i Ronneby skärgård i maj 2003

Metodik

Inventeringen genomfördes i huvudsak enligt den metodik som beskrivs i Biologiska InventeringsNormer Fåglar, SNV RR 1978:1. Från mitten av april till början av maj gjordes rekognoscering med båt samtidigt som tidigt häckande andfåglar räknades (Par-räkning, BIN F 11.2). Mellan mitten av maj och slutet av juni skedde landstigning på många öar medan vissa mindre öar kunde överblickas från båt. Vid denna inventering skedde individ- och/eller boräkning av främst vadare, tärnor och måsfåglar samt vissa tättingar. Även de sent häckande andfågelnarna – vigg, svärta och småskrake – räknades vid detta tillfälle.

Resultat

En sammanställning över samtliga räknade par framgår av tabell 1. Detaljerad information om enskilda öar och områden finns i inventerarnas rapport till länsstyrelsen. Inventeringen ger anledning att överväga vissa mindre förändringar av fågelskyddsområdena.

I tabell 2 görs en jämförelse av några arter där siffrorna grundar sig på likvärdiga förutsättningar 1979 och 2003. Totalt har uppgifter från 134 öar, jämt fördelade från väster till öster, kunnat användas. En påtaglig minskning har skett av vigg, rödbena, roskarl, skratmås, fiskmås, silltrut, skräntärna, kentsk tärna, silvertärna och småtärna. Samtliga tärnor omfattas av EU:s fågeldirektiv, vilket kan innebära att Sverige måste vidta särskilda åtgärder för att skydda dessa arter.

<http://www.naturvardsverket.se/dokument/natur/n2000/2000dok/pdf/fagel03.pdf>

Skyddsåtgärderna kan handla om att återställa livsmiljöer för fåglarna. Tillse att områden som ingår i nätverket får den skötsel de behöver, samt övervaka att deras naturvärden bevaras så att tillståndet för berörda naturtyper och arter förblir gynnsamt även i fortsättningen.

Den omfattande dödligheten av främst vitfåglar som först rapporterades år 2000 har fortsatt även under 2003. Inventeringen av döda fåglar gjordes huvudsakligen efter inventeringen av de häckande fåglarna och pågick fram till slutet av september. Totalt under året har inräknats närmare 2500 döda eller döende fåglar av 24 olika arter. Av dessa är närmare 80 % gråtrutar, tabell 3. Siffrorna avspeglar till stor del de olika arternas numerär i skärgården. Dödligheten i de största kolonierna under 2003 varierade mellan 2,5 och 21,7 %, tabell 4. Störst var dödligheten i den mellersta och västra delen av Blekinges skärgård. Prover från sjuka och döda fåglar har skickats till statens veterinärmedicinska anstalt för analys.

Bilagor

Tabell 1. Samtliga räknade par 2003.

	Summa:	Listerlandet	Pukavik-Lindö	Lindö-Torhamn	Ostkusten
Skäggdopping	38	2	19	13	4
Storskarv	4 kolonier		1 koloni	2 kolonier	1 koloni
Häger	2 kolonier		1 koloni	1 koloni	
Knölsvan	334	40	114	134	46
Grågås	954	13	95	491	355
Kanadaqås	522	28	161	170	163
Vitkindad gås	37	6	1	5	25
Gravand	268	34	65	103	66
Bläsand	1			1	
Snatterand	3	1		1	1
Kricka	6	1		5	
Gräsand	627	47	167	309	104
Stjärtand	2			1	1
Skedand	80	1		49	30
Vigg	174	47	8	88	31
Ejder	2569	305	1323	829	112
Svärta	50		2	28	20
Knipa	24		12	12	
Småskrake	178	56	29	80	13
Storskrake	226	23	105	81	17
Tornfalk	6	1	2	3	
Sothöna	19	3	10	6	
Strandskata	252	34	49	119	50
Skärfläcka	20			2	18
Större strandpipare	19			8	11
Tofsvipa	58	5	1	32	20
Kärnsnäppa	3				3
Enkelbeckasin	1			1	
Storspov	6			3	3
Rödbena	84	4	5	37	38
Drillsnäppa	7		4	2	1
Roskarl	5				5
Skrattmås	1351	1157	17	131	46
Fiskmås	439	58	147	163	71
Silltrut	131	2	8	107	14
Gråtrut	4535	539	1566	1905	525
Havstrut	346	17	205	90	34
Skräntärna	21	1		9	11
Kentsk tärna	40	30		6	4
Fisktärna	105	18	43	44	
Silvertärna	341	20	31	169	121
Småtärna	20	1	1	8	10
Tordmule	9			9	
Sånqlärka	20	1		8	11
Ängspiplärka	26			15	11
Skärpiplärka	39		15	24	
Sädesärla	119	31	32	37	19
Stenskvätta	22	10	4	7	1
Kråka	28	2	13	10	3
Summa	14165	2538	4254	5355	2018

Tabell 2. Antal par av valda arter i Blekinges skärgård 1979 och 2003. Jämförelsen grundar sig på likvärdiga uppgifter från 134 öar.

	Totalt		Lister-landet		Pukavik-Lindö		Lindö-Senoren		Senoren-Torhamn		Östkusten	
	134 öar		16 öar		45 öar		34 öar		20 öar		19 öar	
	2003	1979	2003	1979	2003	1979	2003	1979	2003	1979	2003	1979
Storskarv	1625	0	0	0	1403	0	111	0	111	0	0	0
Häger	5	1	0	0	5	1	0	0	0	0	0	0
Knölsvan	64	85	10	16	19	24	18	24	15	16	2	5
Vitkindad gås	29	0	6	0	2	0	0	0	1	0	20	0
Gravand	116	108	19	27	30	27	21	20	15	17	31	17
Snatteband	6	0	1	0	0	0	1	0	0	0	4	0
Skedand	40	31	1	0	0	0	13	13	16	11	10	7
Vigg	144	686	46	88	27	96	35	171	14	240	22	91
Svärta	17	28	0	0	3	3	1	0	3	19	10	6
Småskrake	76	61	24	24	12	15	10	9	11	12	19	1
Strandskata	152	179	20	31	30	21	38	43	26	39	38	45
Skärfläcka	15	23	0	0	0	0	0	0	2	0	13	23
St. strandpipare	15	9	0	2	0	0	1	0	4	0	10	7
Tofsvipa	33	41	3	3	0	1	6	4	14	17	10	16
Kärrensäppa	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	3	1
Storspov	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Rödbena	64	97	4	11	5	8	8	24	18	26	29	28
Drillsnäppa	7	4	0	0	4	1	2	3	0	0	1	0
Roskarl	5	19	0	3	0	1	0	4	0	4	5	7
Skrattmås	1244	4442	1159	2687	2	117	1	625	44	765	38	248
Fiskmås	248	1428	25	100	93	1163	30	45	52	81	48	39
Silltrut	109	635	1	0	7	147	37	243	50	245	14	0
Gråtrut	5910	7838	761	665	2174	4027	1115	1313	1157	1448	703	385
Skräntärna	18	43	1	0	0	6	6	36	3	0	8	1
Kentsk tärna	27	164	15	61	2	0	2	2	3	101	5	0
Fisktärna	69	76	20	39	21	14	8	18	20	4	0	1
Silvertärna	301	416	11	87	27	90	44	73	57	95	162	71
<i>Fisk/Silvertärna</i>	18	7	0	7	0	0	0	0	0	0	18	0
Småtärna	18	61	0	20	1	0	8	13	0	16	9	12
Skärpiplärka	26	44	0	1	14	16	9	11	3	14	0	2

Tabell 3. Påträffade döda och döende fåglar i Blekinge skärgård under 2003.

Art	Antal
Gråtrut ad	1000
Gråtrut juv	326
Havstrut ad	90
Havstrut juv	6
Silltrut	3
Fiskmås	8
Skrattmås	22
Silvertärna	1
Kentsk tärna	1
Storskarv ad	13
Storskarv juv	66
Knölsvan	18
Grågås	33
Kanadagås	3
Vitkindad gås	2
Gravand	4
Gräsand	32
Kricka	14
Ejder	19
Vigg	3
Småskrake	2
Strandskata	12
Kärrensäppa	6
Tordmule	1
Kråka	6
Kaja	5
Sädesärla	1
Summa:	1697

Tabell 4. Dödligheten av vuxna måsar och trutar (Gråtrut+Havstrut+Silltrut+Fiskmåsa) i tolv av de största fågelkolonierna under maj – september 2003.

Ö, kommun	Antal par	Antal döda	Döda i %
Vällholmen, Sölvesborg	430	113	13,1
Eneskärv, Karlshamn	240	43	9,0
Spjutsö, Ronneby	320	67	10,5
Skaftö, Ronneby	400	72	9,0
Västra Björkeskärv, Ronneby	340	52	7,6
Östra Björkeskärv, Ronneby	260	13	2,5
Östra Högaskär, Lindö, Ronneby	90	39	21,7
Torraskär, Karlskrona	200	51	12,8
Kuggaskär, Karlskrona	410	34	4,1
Hammaröra, Karlskrona	200	20	5,0
Stora Korsaskär, Karlskrona	210	19	4,5
Långaskär, Karlskrona	200	14	3,5

Tidigare rapporter i serien (ISSN 1651-8527)

- 2003:1 Blekinges skogar – Biologisk mångfald samt urval och skötsel av skogsreservat
- 2003:2 Strömstare i Blekinge
- 2003:3 Säkerhetsfrågor i kulturhistorisk bebyggelse. Rapport från ett seminarium på Kockums AB, Karlskronavarvet
- 2003:4 Inventering av glacialrelikta kräftdjur i Blekinge 2003
- 2003:5 Blekinges betesmarker – Skötsel och restaurering
- 2003:6 Fåglar och fågeldöd i Blekinges skärgård 2003
- 2003:7 Rapport 2002 inom alkohol- och tobaksområdet Blekinge län

LÄNSSTYRELSEN BLEKINGE LÄN

Länsstyrelsen Blekinge län
371 86 Karlskrona
Tel: 0455-870 00.
E-post: länsstyrelsen@k.lst.se
www.k.lst.se

Rapporter Länsstyrelsen Blekinge län ISSN 1651–8527